

132/396
1-356

un home de lletres s'hi trobava sovint reunita tota la gamma d'activitats intel·lectuals: s'era poeta, dramaturg, historiador, novel·lista, tot d'una peça. S'acudia a la càtedra i al diari sense altra preparació científica que el bon i noble desitg de ben servir la cultura catalana, en un viu anhel de prestigiar la nostra terra. Es clar que aixís s'anava creant una llegenda de cultura que tenia un fonament estantís. Però al menys existia la noble dèria de treballar, de enaltir l'idioma, d'engrandir el domini espiritual de la raça.

Valia més allò, amb tots els seus defectes; valia més aquell prolífic entusiasme, aquell clar optimisme, que tota la pedant producció d'aquests dòmines d'avui que, sense estar millor preparats en l'exercici de les humanes disciplines científiques que'ls ardis precursors del nostre Renaixement, porten a més la tara d'un pessimisme enervador, i, sense ser especialistes en res, s'especialitzen en inflar la seva vanitat pensant no més en ells i poc o gens en Catalunya. A l'època de generositat i altruisme de l'Aladern, ha sobrevingut un període d'egoisme egolatiu que matarà tota iniciativa i ofegarà tota independència.

Verdaderament, era cent vegades més simpàtica la figura d'en Josep Aladern que exercia una poligrafia d'entusiasme i fè, que no pas la d'aquests bots plens d'orgull que avui pasturen pel clòs arrecerat de la ciencia oficial, acumulant adipsitats espirituals sense cap transcendència popular i amb vistes exclusives a la nòmina.

RIBERA - ROVIRA

El nombre de *Aladern*, con quien mantuve correspondencia algún tiempo, va unido en mi memoria al de la catalanización de uno de mis mayores pecados literarios. Y fué que él, Aladern, tradujo al catalán y lo publicó traducido, un cierto articulejo mío, titulado «¡Muera Don Quijote!», el remordimiento del cual escrito contribuyó más que otra cosa a que escribiera mi «Vida de Don Quijote y Sancho». Y así como fué un cierto quijotismo, que en vano trataba por entonces de ahogar en mí, el que me hizo dar aquel ¡muera! quiero creer que fué también en Aladern quijotismo, mal reprimido, lo que le hizo traducirlo y publicarlo traducido en esa Barcelona en que acabó la vida pública del Caballero de la Ilusión.

Tuve siempre, por lo que le conocí, a Aladern por un espíritu sencillo, ingenuo y sincero y a su cultura por una cultura de autodidacto a la española. Lo prueba, entre otras cosas, aquella peregrina ocurrencia de adop-

tar en catalán la ortografía etimológica — como en gran parte la tienen en portugués, con lo que consiguen que su *mythologia* no sea nuestra *mitología*— ocurrencia que no se le habría ocurrido de ser un helenista o un latinista de formación académica regular. Había en ello el gozo del que de pronto descubre un Mediterráneo.

Yo no sé lo que de la obra de Aladern pueda quedar en la cultura catalana del porvenir, pero por lo que de su espíritu se me pudo transparentar en sus cartas, estoy seguro de que aquellos que le tuvieron por amigo no podrán olvidarlo mientras vivan y esto puede valer mucho más que aquello. Le tuve también, aunque sin conocerle *de visu et corpore*, por amigo y acaso le debo alguna sugestión, aunque fuese para oponerme a ella.

MIGUEL DE UNAMUNO

Salamanca, 1921

UNA NOTA

Vareig conèixer a en Cosme Vidal, quan tenia uns vint anys i vivia a Alcover. Nostra conèixença tingué lloc en una vetllada política que a Reus se celebrà—en el vell Teatre Principal—recordant el centenari de la Revolució francesa.

Me feu l'impressió d'un jove, que fill de poble rural, volia venir a ciutat, a lluitar, a fer-se un nom pel conreu de les lletres.

Mes tart escrigué «Impietats», recull de poesies allavors de criteri atrevit. Recordo que feu la seva presentació a Barcelona amb el llibre «Sagramental» prologat per en Pompeyus Gener. Poc després feu una excursió a Madrid, aont fou ben rebut per la gent de lletres.

Am un estol d'allavors joves escriptors, com en Gaya Guardiola, Conangla i Fontanilles, Ruiz Porta, Catalá, Redon, Marinello (que firmava A. Llimoner), Pere Lloret, Marca, Escriu, Umbert, Plana, Arbós, Montseny, i altres seguí la escola que'n deiem «modernisme», de la que era pontífex màxim en Santiago Rusiñol i Seu Catedral «El Cau ferrat», de Sitges. Per cert que en el certamen inaugural d'aquell Museu, aont assistí la intel·lectualitat catalana, l'Aladern se'n endugué un premi.

Editá, mes tart, a la bella Subur, «La Veu de Sitges», veritable bolletí literari d'aquella escola. Després retorná a Alcover, i en la típica estampa del Portal de la Saura publicá una monografia d'aquell poble i varies revistes, de vida tan breu com d'intensitat de pensament.

A Barcelona, a ont se establí, l'Aladern esdevingué un porfiat treballador i tractá tots els assumptes i diverses rames de coneixements intel·lectuals. A haver tingut fortuna propia, la seva obra hauria sigut complerta i deixat un nom remarcable en les lletres.

LEGADO DE D. MANUEL GARCIA BLANCO

1.5.2/396